

Seuraavassa tuon esille selkeimmät kerto-kohdat **Kalevalan 1. runosta**.

Pääsäkeet tai sen osat, ja vastaavasti kertosäkeet tai sen osat **vahvennettuna vinokirjaimin**.
Samoin olen merkinnyt myös sanojen toistot. Säkeensisäinen kerto **vahvennettuna pystykirjaimin**. Kuten huomaamme, runon lähes koko juoni etenee pikkuhiljaa kertosäkeiden avulla. Näemme myös sen kerron luonteelle ominaisen asian, että kaikkia elementtejä ei tarvitse kerrata. Tärkeätä on myös huomata, että kertosäkeessä ei saa olla mitään oleellisesti uutta, sellaista, mihin viittaavaa pääsäkeestä ei löydy.

Lönnrotia on moitittu liiallisista kertosäkeistä, mutta päinvastoin: miten kaukana me nykyniekat olemmekaan kansanrunon oikeaoppisesta kerrosta!

***Mieleni minun tekevi, aivoni ajattelevi,
lähteäni laulamahan, saa'ani sanelemahan,
sukuvirttä suoltamahan, lajivirttä laulamahan.
Sanat suussani sulavat, puhe'et putoelevat,
kielelleni kerkiävät, hampahilleni hajoovat.***

***Veli kulta, veikkoseni, kaunis kasvinkumppalini!
Lähe nyt kanssa laulamahan, saa kera sanelemahan
yhtehen yhyttyämme, kahta'alta käytyämme!
Harvoin yhtehen yhymme, saamme toinen toisihimme
näillä raukoilla rajoilla, poloisilla Pohjan mailla.***

Lyökämme ***käsi kätehen, sormet sormien lomahan,
lauloaksemme hyviä, parahia pannaksemme,
kuulla noien kultaisien, tietä mielitehtoisien,
nuorisossa nousevassa, kansassa kasuavassa:***
noita ***saamia sanoja, virsiä virittämiä***
vyöltä vanhan Väinämöisen, alta ahjon Ilmarisen,
päästä kalvan Kaukomielen, Joukahaisen jousen tiestä,
Pohjan peltojen periltä, Kalevalan kankahilta.

Niit' ennen isoni lauloi kirvesvartta vuollessansa;
niitä äitini opetti väätessänsä värttinätä,
minun lasna **lattialla eessä polven** pyöriessä,
maitopartana pahaisna, piimäsuuna pikkaraisna.

Sampo **ei** puuttunut **sanoja, eikä** Louhi **luottehia**:
vanheni sanoihin sampo, **katoi** Louhi **luottehisin**,
virsihin Vipunen kuoli, Lemminkäinen leikkilöihin.

Viel' on muitaki **sanoja, ongelmointa** oppimia:
tieohesta **tempomia**, kanervoista **katkomia**,
risukoista **riipomia**, vesoista **vetelemiä**,
päästä heinän **hieromia**, raitiolta **ratkomia**,
paimenessa käyessäni, lasna **karjanlaitumilla**,
metisillä mättähillä, kultaisilla kunnahilla,
mustan Muurikin jälessä, Kimmon kirjavan keralla.

Vilu mulle **virttä virkkoi, sae saatteli runoja.**
Virttä toista **tuulet toivat, meren aaltoset ajoivat.**
Linnut liitteli **sanoja, puien latvat lausehia.**
Ne minä **kerälle käärin, sovittelin sommelolle.**
Kerän pistin **kelkkahani, sommelon rekoseheni**;
ve'in **kelkalla kotihin, rekosella riihen luoksi**;
panin aitan parven päähän vaskisehen vakkasehen.

Viikon on virteni **vilussa, kauan kaihossa** sijaisnut.
Veäkö vilusta virret, lapan laulut pakkasesta,
tuon **tupahan vakkaseni, rasian rahin nenähän,**
alle kuulun kurkihirren, alle kaunihin katoksen,
aukaisen sanaisen arkun, virsilippahan viritän,
kerittelen pään kerältä, suorin solmun sommelolta?
Niin **laulan hyvänki** virren, **kaunihinki kalkuttelen**
ruoalta rukihiselta, oluelta ohraiselta.

Kun ei **tuotane olutta, tarittane taarivettä,**
laulan suulta laihemmalta, vetoselta vierettelen
tämän **iltamme iloksi, päivän** kuulun **kunniaksi**,
vaiko **huomenen huviksi, uuen aamun alkeheksi.**

Noin **kuulin saneltavaksi, tiesin virttä tehtäväksi:**
yksin meillä **yöt tulevat, yksin päivät valkeavat;**
yksin **syntyi Väinämöinen, ilmestyi ikirunoja**
kapehesta **kantajasta**, Ilmattaresta **emosta**.

Olipa impi, ilman **tyttö, kave** luonnotar korea.
Piti **viikoista pyhyttä, iän kaiken impeyttä**
ilman pitkillä piholla, tasaisilla tanterilla.
Ikävystyi aikojansa, ouostui elämänsä,
aina **yksin ollessansa, impenä eläesssänsä**
ilman **pitkillä piholla, avaroilla autioilla.**

Jop' **on astuiksen alemma, laskeusi lainehille,**
meren **selvälle selälle, ulapalle aukealle.**
Tuli **suuri tuulen puuska,** iästä **vihainen ilma;**
meren **kuohuille kohotti, lainehille laikahutti.**

Tuuli neittä tuuitteli, aalto impeä ajeli
ympäri **selän sinisen, lakkipäien lainehien:**
tuuli tuuli kohtuiseksi, meri paksuksi panevi.

Kantoi **kohtua kovoa, vatsantäyttä vaikeata**
vuotta seitsemän satoa, yheksän yrön ikeä;
eikä **synny syntyminen, luovu luomatoin sikiö.**

Vieri impi veen emona. **Uipi** iät, **uipi** lännet,
uipi luotehet, etelät, **uipi** kaikki ilman rannat
tuskissa tulisen synnyn, vatsanvaivoissa kovissa;
eikä **synny syntyminen, luovu luomatoin sikiö.**

Itkeä hyryttelevi; **sanan virkkoi, noin nimesi:**
"Voi **poloinen, päiviäni, lapsi kurja, kulkuani!**
Jo olen joutunut **johonki:** iäkseni **ilman alle,**
tuulen tuuteltavaksi, aaltojen ajeltavaksi
näillä **väljillä vesillä, lake'illa lainehilla!**

"Parempi olisi ollut ilman impenä eleä,
kuin on nyt tätä nykyä vierähellä veen emona:

vilu tääll' on ***ollakseni, vaiva värjätelläkseni,
aalloissa asuakseni, veessä vierelläkseni.***

"Oi ***Ukko, ylijumala, ilman kaiken kannattaja!***
Tule tänne tarvittaissa, käy tänne kutsuttaessa!
Päästä ***piika pintehestä, vaimo vatsanvääntehestä!***
Käy pian, välehen jou'u, välehemmin tarvitahan!"

Kului aikoa ***vähäisen, pirahтели pikkaraisen.***
Tuli ***sotka***, suora ***lintu***; lenteä leikuttelevi
etsien pesän sijoa, asuinmaata arvaellen.
Lenti iät, lenti lännät, lenti luotehet, etelät.
Ei löyä ***tiloa*** tuota, ***paikkoa*** pahintakana,
kuhun ***laatisi pesänsä, ottaisi olosijansa.***

Liitelevi, laatelevi; arvelee, ajattelevi:
"Teenkö ***tuulehen tupani, aalloillen asuinsijani?***
Tuuli kaatavi tupasen, aalto vie asuinsijani."

Niin silloin ***ve'en emonen, veen emonen, ilman impi,***
nosti ***polvea merestä, lapaluuta lainehesta***
sotkalle ***pesän sijaksi, asuinmaaksi*** armahaksi.

Tuo ***sotka***, sokea ***lintu***, ***liiteleikse, laateleikse.***
Keksi polven veen emosen sinerväisellä selällä;
luuli ***heinämättähäksi, tuoreheksi turpeheksi.***
Lentelevi, liitelevi, päähän polven laskeuvi.

Siihen laativi pesänsä, muni kultaiset munansa:
kuusi kultaista munoa, rautamunan seitsemännen.
Alkoi ***hautoa munia, päättä polven lämmitellä.***
Hautoi päivän, hautoi toisen, hautoi kohta kolmannenki.

Jopa tuosta **veen emonen, veen emonen, ilman impi,**
tuntevi tulistuvaksi, hipiänsä hiiltyväksi;
luuli **polvensa palavan, kaikki suonensa sulavan.**
Vavahutti polveansa, järkytti jäseniänsä:
munat **vierähti vetehen, meren aaltohon ajaikse;**
karskahti munat **muruiksi, katkieli kappaleiksi.**

Ei **munat mutahan joua, siepalehet veen sekahan.**
Muuttuivat **murut hyviksi, kappalehet kaunoisiksi:**
munasen **alainen** puoli **alaiseksi** maaemäksi,
munasen **yläinen** puoli **yläiseksi** taivahaksi;
yläpuoli ruskeaista päivöseksi paistamahan,
yläpuoli valkeaista, se kuuksi kumottamahan;
mi munassa kirjavaista, ne tähiksi taivahalle,
mi munassa mustukaista, nepä ilman pilvilöiksi.

Ajat eellehen menevät, **vuonet tuota tuonnemmaksi**
uuen päivän paistaessa, uuen kuun kumottaessa.
Aina uipi **veen emonen, veen emonen, ilman impi,**
noilla **vienoilla vesillä, utuisilla lainehilla,**
eessänsä vesi vetelä, takanansa taivas selvä.

Jo **vuonna yheksäntenä, kymmenentenä kesänä**
nosti päätänsä merestä, **kohottavi kokkoansa.**
Alkoi **luoa luomiansa, saautella saamiansa**
selvällä meren selällä, ulapalla aukealla.

Kussa kättä käännähytti, siihen niemet siivoeli;
kussa pohjasi jalalla, kalahauat kaivaeli;
kussa ilman kuplistihe, siihen syöverit syventi.
Kylin maahan kääntelihe: siihen sai sileät rannat;
jaloin maahan kääntelihe: siihen loi lohiapajat;
pä'in päätyi maata vasten: siihen laitteli lahelmat.

Ui siitä ulomma maasta, seisattelihe selälle:
luopi luotoja merehen, **kasvatti salakaria**

laivan laskemasijaksi, merimiesten pään menoksi.

Jo oli **saaret siivottuna, luotu luotoset** merehen,
ilman pielet pistettynä, maat ja manteret sanottu,
kirjattu kiviin kirjat, veetty viivat kallioihin.
Viel' ei **synny Väinämöinen, ilmau ikirunoja.**

Vaka vanha Väinämöinen kulki äitinsä kohussa
kolmekymmentä keseä, yhen verran talviaki,
noilla **vienoilla vesillä, utuisilla lainehilla.**
Arvelee, ajattelevi, miten olla, kuin eleä
pimeässä piilossansa, asunnossa ahtahassa,
kuss' **ei** konsa **kuuta nähnyt eikä päiveä havainnut.**

Sanovi sanalla tuolla, lausui tuolla lausehella:
"Kuu, keritä, päivy, päästä, otava, yhä opeta
miestä **ouoilta ovilta, veräjiltä vierahilta,**
näiltä **pieniltä pesiltä, asunnoilta ahtahilta!**
Saata **maalle matkamiestä, ilmoillen inehmon lasta,**
kuuta taivon **katsomahan, päiveä ihoamahan,**
otavaista oppimahan, tähtiä tähyämähän!"

Kun **ei kuu kerittänyynnä eikä päivyt päästänyynnä,**
ouosteli aikojansa, tuskastui elämätänsä:
liikahutti linnan portin sormella nimettömällä,
lukon luisen luikahutti vasemmalla varpahalla;
tuli **kynsin kynnykseltä, polvin porstuan ovelta.**

Siitä **suistui suin merehen, käsin kääntyi lainehesen;**
jääpi **mies meren varahan, uros aaltojen sekahan.**
Virui siellä **viisi vuotta, sekä viisi jotta kuusi,**
vuotta seitsemän, kaheksan. Seisottui selälle viimein,
niemelle nimettömälle, manterelle puuttomalle.
Polvin maasta **ponnistihe, käsivarsin käännältihe.**
Nousi **kuuta katsomahan, päiveä ihoamahan,**
otavaista oppimahan, tähtiä tähyämähän.

Kerto Kalevalan 1. runossa

Kirjoittanut

Se oli **synty Väinämöisen, rotu rohkean runojan**
kapehesta **kantajasta**, Ilmattaresta **emosta**.

Ks. myös kappale: [Kalevalainen kerto](#)